

МАНІПУЛЯТИВНО-МЕТАКОМУНІКАТИВНА МОДЕЛЬ АНГЛОМОВНОГО ПУБЛІЧНОГО ДИСКУРСУ

Гнезділова Я. В.

*доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри англійської філології і філософії мови
Київський національний лінгвістичний університет
вул. Велика Васильківська, 73, Київ, Україна
orcid.org/0000-0001-9248-3238
yaroslava.gnezdilova@knlu.edu.ua*

Ключові слова: модель, емоційна / соціальна / мовленнєва маніпуляція, метакомунікація, стилістичні і лінгво-когнітивні засоби, метадискурсивні прийоми, політичний (мета)дискурс, публічні промови, стратегії, тактики.

У статті ідентифіковано «маніпулятивно-метакомунікативну модель англомовного дискурсу», яку представлено як різновид когнітивно-дискурсивної моделі англомовної маніпулятивної метакомунікації й обґрунтовано необхідність такої модифікації. Зауважено співвідношення термінів «маніпулятивний вплив» та «риторичний вплив». Установлено правомірність маркування політичних промов як маніпулятивних і метакомунікативних. Охарактеризовано етапи побудови маніпулятивно-метакомунікативної моделі англомовного політичного/риторичного дискурсу з виділенням маніпулятивного (когнітивного) та метакомунікативного (дискурсивного) блоків, де у маніпулятивному блоці представлено ланцюжок когнітивних операцій, спрямованих на вибір маніпулятивних технік впливу на основі метакомунікативного знання; натомість стратегічно-тактичну конфігурацію дискурсу зображено в метакомунікативному блоці. Визначено, що метадискурсивні засоби є одиницями, що становлять перехідну ланку між двома зазначеними блоками. Доведено на основі кількісного аналізу, що в політичному дискурсі перевага надається регулятивному, фатичному та рефлексивному різновидам метакомунікації в рамках емоційної, соціальної та мовленнєвої маніпуляції як таким, що реалізують тактики ілюзування, емоційного зараження, навіювання, емоційного переконування, (псевдо)аргументації, імітування, туманних натяків. Зокрема, з'ясовано, що в політичних публічних виступах регулятивні метакомунікативи (МК) вибираються промовцями для обрамлення і вираження своєї думки, адже виступ має бути риторично красивим; контактано-фатичні МК спрямовані на встановлення контакту з аудиторією на початку промови, підтримання її уваги протягом всієї промови та її ефектне закінчення; рефлексивні МК, а саме адресні МК, маркують розмірковування, введення коментарів тощо як власних, так і тих, які, на думку політика, мають слухачі, тобто промовець має емпатично захопити аудиторію, змусити її відчувати, що виступаючий відповідає за свої слова, що поділяє хвилювання й очікування слухачів.

MANIPULATIVE AND METACOMMUNICATIVE MODEL OF ENGLISH PUBLIC DISCOURSE

Gnezdilova Ya. V.

*Doctor of Philological Sciences, Associate Professor,
Head of the Department of English Philology and Language Philosophy
Kyiv National Linguistic University
Velyka Vasylkivska str., 73, Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9248-3238
yaroslava.gnezdilova@knl.u.edu.ua*

Key words: *model, emotional / social / speech manipulation, metacommunication, stylistic, cognitive, and metadiscourse devices, political (meta) discourse, public speeches, strategies and tactics.*

The article identifies “manipulative and metacommunicative model of English discourse” as a modification of cognitive and discourse model of English manipulative metacommunication; moreover, this modification is stated to be necessary. It indicates the interrelation between such terms as “manipulative influence” and “rhetoric influence”. The research proves the appropriateness of characterizing public speeches as “manipulative” and “metacommunicative”. It distinguishes two stages of manipulative and metacommunicative modelling: a manipulative (cognitive) and a metacommunicative (discourse) blocks; notably, a manipulative block comprises the chain of cognitive operations that represent the choice of manipulative techniques through the prism of metapragmatic awareness; whereas a metacommunicative block outlines the discourse strategies and tactics. It establishes that metadiscourse devices are the ones that link the two afore-mentioned blocks. The qualitative analysis confirms that the most widespread meta-means in political discourse are regulative, phatic, and reflective, which, used in the scope of emotional, social and speech manipulations, display the realization of different manipulative tactics: illusion, emotional “infecting”, infusing, emotional persuading, (pseudo)argumentation, imitation, and vague hinting. The article also discovers that regulative meta-means (MKs) are used to better present and express the speaker’s opinion in order to make political speeches rhetorically enchanting; phatic MKs are targeted to establish contact with the audience in the very beginning of the speech, to maintain its attention during the speech and to close it up effectively; and reflective MKs, particularly addressing MKs, highlight the reflections of the speaker, both his/her own and those which might be the listeners’ ones, introduce some comments. It also finds out that the speaker has to evoke empathy in the audience, to make it feel that the speaker is sure in what she/he is saying and she/he shares the feelings and its expectations.

Постановка проблеми. Дослідження свідомості і комунікативної поведінки людини в дискурсивних практиках неодноразово ставали об’єктом вивчення різних лінгвістичних студій, зважаючи на загальну тенденцію сучасної науки до антропоцентризму. Виправданим видається незмінний інтерес до стратегіко-тактичної конфігурації мовленнєвої взаємодії комунікантів [1; 2; 3 та ін.], у тому числі маніпулятивної, що результувалося в осмисленні й науковій категоризації поняття маніпуляції як такого, що визначає систему уявлень і ціннісних установок людини. Саме когнітивне підґрунтя маніпуляції окреслює моделі комунікативної поведінки представників різних категорій, їхні соціокому-

нікативні ролі та рольові очікування від комунікативних партнерів.

Незважаючи на підвищений інтерес лінгвістів до вивчення когнітивних і дискурсивних характеристик маніпуляції [4; 5; 6 та ін.], низка питань, пов’язаних із проблемою дескрипції нових технологій впливу за допомогою вербальних і невербальних засобів, передовсім метакомунікативних, зумовлює необхідність комплексного дослідження корпусу метакомунікативних одиниць, що використовуються в умовах маніпулятивного впливу, у тому числі визначення специфіки реалізації метакомунікативності та маніпулятивності у різних типах дискурсу, зокрема політичному [4, с. 332–804]. Політичний дискурс

перетворився на могутній інструмент управління масовою аудиторією [7, с. 131] завдяки функціональній єдності трьох його основних потенціалів: пропозиційно-значущого (*інформаційного*), соціативно-значущого (*метакомунікативного*) й впливового (*маніпулятивного*). Фокус уваги у цій статті зосереджено на вивченні двох останніх потенціалів політичного дискурсу як таких, що викликали необхідність їх глибшого вивчення у контексті нових технологій впливу, застосовуваних у публічному мовленні, що і засвідчує **актуальність** теми дослідження.

Мета дослідження полягає в конструюванні маніпулятивно-метакомунікативної моделі англomовного політичного дискурсу. Поставлена мета передбачає вирішення таких **завдань**: окреслити шляхи реалізації маніпулятивності й метакомунікативності у публічних політичних промовах, визначити їх взаємозв'язок та довести використання метакомунікації як інструмента маніпуляції у політичному дискурсі; розробити й охарактеризувати маніпулятивно-метакомунікативну модель англomовного політичного дискурсу у рамках когнітивно-дискурсивного моделювання.

Об'єктом дослідження є англomовний публічний дискурс. **Предмет** дослідження становить маніпулятивно-метакомунікативна модель англomовного публічного дискурсу. **Матеріал** дослідження: політичні публічні виступи Барака Обама.

Виклад основного матеріалу дослідження. Об'єднання політики й медіа у масмедійний політичний простір є своєрідною площадкою реалізації політичних дій і формування суспільної думки, способом боротьби за контролем над реакцією суспільства на політичні рішення і процеси, за можливість інтерпретувати ту чи іншу політичну подію [7, с. 130], що втілюється у численних і різноманітних жанрах, які використовуються політиками. Так, політичні жанри традиційно систематизуються за такими параметрами і критеріями: за формою мовлення (усні vs письмові; монологічні vs діалогічні), за об'ємом інформації (малі – середні – великі) [8, с. 54], за суб'єктно-адресатним відношенням (суспільно-інституціональна комунікація, комунікація між інститутом і громадянином, комунікація між агентами в інститутах), за локацією подій (циклічні / ритуальні, календарні / поточні, спонтанні), за поділом на первинні та вторинні жанри у контексті теорії М.М. Бахтіна (інституційна комунікація та розмови про політику), за ступенем інтенціональності, за характером головної інтенції (ритуальні / епідейктичні / фатичні, орієнтаційні / тексти інформаційно-прескриптивного характеру, агональні, лозунги тощо) [9, с. 313–314, 316–317, 328, 330], які насамперед реалізуються у публічних промовах.

Як зауважувалося вище, політичний дискурс є наразі могутнім інструментом впливу, що засвідчує його очевидну маніпулятивність і яка розглядається як інгерентна, *apriori* притаманна йому властивість [10; 11; 12 та ін.]. «Маніпулятивний вплив» у політичних промовах тісно переплітається з так званим «риторичним впливом» [13], який власне маркує прагматичний **метадискурс** з персуазивною – і маніпулятивною у випадку політичних промов – цільовою установкою адресата на соціо-психологічне **стимулювання** реципієнта/-ів до здійснення вигідної адресанту комунікативної дії у ситуації вільного вибору [пор. 13 та ін.] у рамках метапрагматичного знання як промовця, так і слухачів. Відповідно, прослідковується певна **маніпулятивно-метакомунікативна модель** політичної інтеракції, яка є змодифікованим варіантом (див. рис. 1) універсальної когнітивно-дискурсивної моделі англomовної маніпулятивно-метакомунікації [див. 14, с. 124].

Таким чином, побудова маніпулятивно-метакомунікативної моделі англomовного дискурсу, здійсненої у рамках розробленої нами методології для когнітивно-дискурсивного моделювання англomовної маніпулятивно-метакомунікації [див. 14], теж передбачає два етапи: когнітивний і дискурсивний, однак фокус змінено – когнітивний план розкривається через маніпуляцію, яка як соціально-психологічний феномен є когнітивною за своєю суттю (маніпулятивний (когнітивний) блок) у трьох її варіаціях: емоційній, соціальній та мовленнєвій; а на дискурсивному плані реалізується метакомунікація як когнітивно-дискурсивний феномен (метакомунікативний (дискурсивний) блок) у двох її різновидах: незалежній (фатичній, регулятивній, референційній, рефлексивній, логіко-композиційній, суб'єктно-модальній) і залежній (амбівалентній та епізодично-асоціативній). Специфіку представлення маніпулятивного й метакомунікативного блоків, у тому числі статичного й динамічного конститuentів, у політичному дискурсі проаналізуємо на прикладі публічної промови Барака Обама “*The Keynote Address at the Democratic National Convention in Boston Tuesday Night*” [15].

Безпосередньою **метою** цього виступу (**статичний конститuent**) є спонукання слухачів проголосувати за Джона Керрі на виборах (*Our party has chosen a man to lead us who embodies the best this country has to offer. And that man is John Kerry*), вдаючись при цьому до використання усіх трьох типів маніпуляції (**динамічний конститuent**). Так, мовленнєва маніпуляція виявляється через використання низки стилістичних засобів, зокрема епіфори (*in a tolerant America; in a generous America; in a magical place, America; there's not a liberal America and a conservative America*), анафори (*And yet I know / And I stand; we can tuck / we*

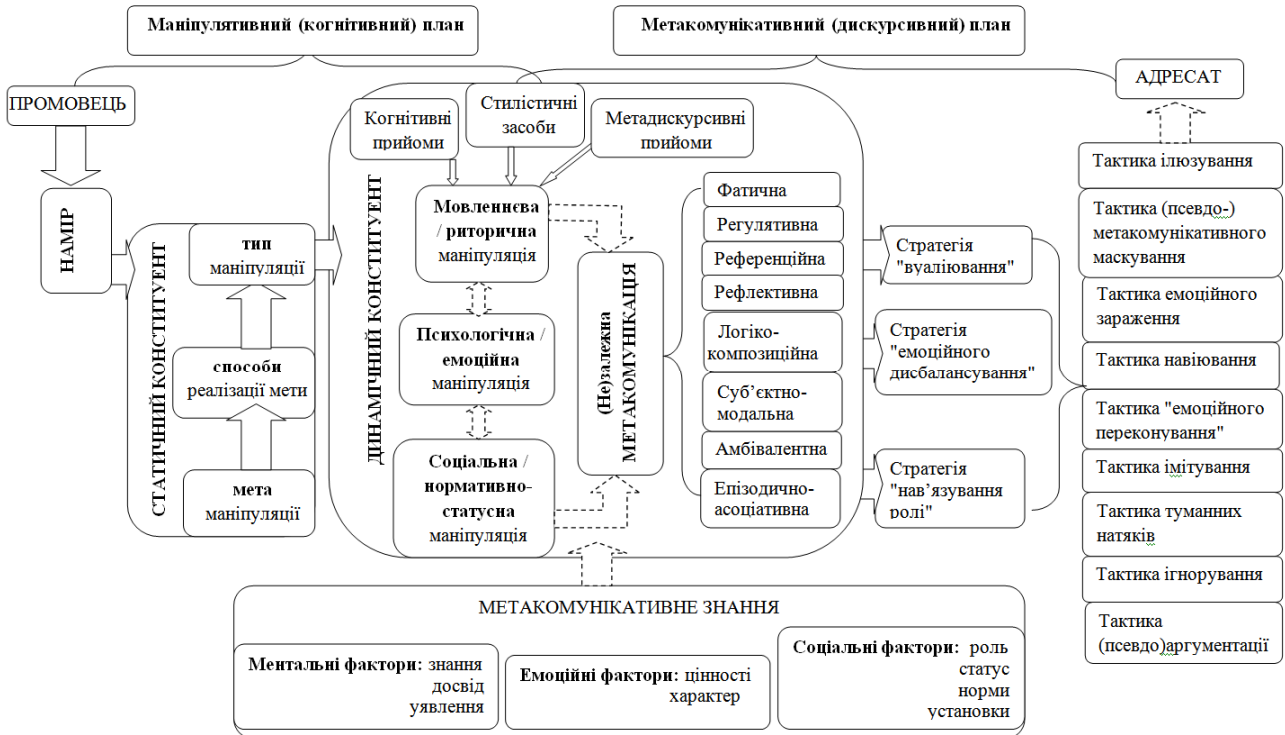

Рис. 1. Маніпулятивно-метакомуникативна модель англомовного публічного дискурсу

can say / we can have an idea / we are called to; They know; I thought of), у тому числі разом з катафорою (Hope in the face of difficulty, hope in the face of uncertainty, the audacity of hope), повтору (tonight; more to do for; People don't expect; Again and again; John Kerry believes; let me be clear; It is that fundamental belief; John Kerry calls on us to hope), паралелізму (Go into the collar counties around Chicago, and people will tell you / Go into any inner-city neighborhood, and folks will tell you that; John Kerry believes in an America where hard work is rewarded / John Kerry believes in an America where all Americans can afford ... / John Kerry believes in energy independence, so we aren't held hostage to ... / John Kerry believes in the constitutional freedoms that ... / And John Kerry believes that in a dangerous world,; If there's a child on the south side of Chicago who can't read, that matters to me, even if it's not my child / If there's a senior citizen somewhere who can't pay for their prescription and having to choose between medicine and the rent, that makes my life poorer, even if it's not my grandparent / If there's an Arab-American family being rounded up without benefit of an attorney or due process, that threatens my civil liberties; I am my brother's keeper, I am my sisters' keeper; I believe that we can give our middle class relief / I believe we can provide jobs for the jobless, homes to the homeless / I believe that we have...), антитези (So instead of offering tax breaks to companies shipping jobs overseas, he offers them to companies creating jobs here at home; there's not a

liberal America and a conservative America; there's the United States of America. There's not a black America and white America and Latino America and Asian America; there's the United States of America; There are patriots who opposed the war in Iraq, and there are patriots who supported the war in Iraq), парентези (let's face it), гіперболи (and thousands more like her), порівняння (that's shown as a beacon of freedom and opportunity to so many; The pundits, the pundits like to slice and dice our country into red states and blue States), наростання / клімаксу (America, tonight, if you feel the same energy that I do, if you feel the same urgency that I do, if you feel the same passion that I do, if you feel the same hopefulness that I do, if we do what we must do, then I have no doubt that all across the country, from Florida to Oregon, from Washington to Maine, the people will rise up in November, and John Kerry will be sworn in as president. And John Edwards will be sworn in as vice president. And this country will reclaim its promise), метафори (a righteous wind at our backs; there's another ingredient in the American saga; And out of this long political darkness a brighter day will come) тощо, які разом не просто перетворюють промову на експресивну, а роблять її ефективною за рахунок зроблених акцентів і маркування основних моментів виступу, створюючи позитивний образ Джона Керрі як вартого довіри.

Якщо перераховані риторичні прийоми є виключно засобами **МОВЛЕННЄВОЇ МАНІПУЛЯЦІЇ**,

то **лінгвокогнітивні** у вигляді використаних тут стереотипів (прямий вияв метакомунікативного знання) тісно переплітаються із **соціальними** та **емоційними** типами **маніпуляції**. Так, особливо наголошується: а) **всесвітньо відомий стереотип** про Америку як країну можливостей (*a beacon of freedom and opportunity; in search of opportunity / the doors of opportunity / a road to opportunity; in a tolerant America, your name is no barrier to success; because in a generous America you don't have to be rich to achieve your potential*) разом з так званою «американською мрією» (*my grandfather had larger dreams for his son [in a magical place, America] / And they too had big dreams for their daughter / my parents' dreams live on in my two precious daughters, a common dream born of two continents; a faith in simple dreams; It's what allows us to pursue our individual dreams*), що підтримує віру народу у свою країну; б) **стереотипне маркування загальнонародських проблем**: бідність (*...for the workers I met in Galesburg, Illinois, who are losing their union jobs at the Maytag plant that's moving to Mexico, and now they're having to compete with their own children for jobs that pay 7 bucks an hour; ... for the father I met who was losing his job and chocking back the tears wondering how he would pay \$4,500 a months for the drugs his son needs without the health benefits that he counted on; ... for the young woman in East St. Louis, and thousands more like her who have the grades, have the drive, have the will, but doesn't have the money to go to college; a senior citizen somewhere who can't pay for their prescription and having to choose between medicine and the rent, that makes my life poorer*), безробіття (*So instead of offering tax breaks to companies shipping jobs overseas, he offers them to companies creating jobs here at home; the almost willful ignorance that thinks unemployment will go away if we just don't think about it; jobs for the jobless*), бездомність (*homes to the homeless*), війна (*They don't want their tax money wasted by a welfare agency or by the Pentagon; war must be an option sometimes, but it should never be the first option; I thought of the 900 men and women, sons and daughters, husbands and wives, friends and neighbors who won't be returning to their own hometowns; we have a solemn obligation not to fudge the numbers or shade the truth about why they are going, to care for their families while they're gone, to tend to the soldiers upon their return and to never, ever go to war without enough troops to win the war, secure the peace and earn the respect of the world*), безпека (*that we can tuck in our children at night and know that they are fed and clothed and safe from harm; that we can say what we think, write what we think, without hearing a sudden knock on the door; that we can have an idea and start our own business without paying a bribe; that we*

can participate in the political process without fear of retribution; President Kerry will not hesitate one moment to use our military might to keep America safe and secure), доступна медицина (*where all Americans can afford the same health coverage our politicians in Washington have for themselves; ... or health care crisis will solve itself if we just ignore it*); в) **стереотипне звернення до сімейних цінностей**, майбутнього дітей (*government alone can't teach kids to learn; parents have to teach, that children can't achieve unless we raise their expectations*); г) **стереотипне створення «кращого майбутнього»** (*But they sense, deep in their bones, that with just a slight change in priorities, we can make sure that every child in America has a decent shot at life*). Рішенням перерахованих проблем є, за словами Б. Обама, Джон Керрі у ролі президента (маніпулювання надією).

Серед **метадискурсивних прийомів** відзначаємо вживання **сентенційних «прислівників»** (*And fellow Americans, Democrats, Republicans, independents, I say to you, tonight, we have more work to do...; We coach little league in the blue states and, yes, we've got some gay friends in the red states*), де відповідне слово / вислів перериває речення, таким чином виділяючи сусідні слова; **метабаза** (*That is the true genius of America, a faith...; And they want to; They know those things; And they want that choice; And that man is John Kerry; John Kerry knows this; In the end, that's what this election is about*) як короткі перехідні чи зв'язкові умовиводи або висновки у вигляді простих речень; **риторичні питання** (*But then I asked myself: Are we serving Seamus (ph) as well as he's serving us?; Do we participate in a politics of cynicism, or do we participate in a politics of hope?*) для завуальованого маркування очевидних відповідей, але зроблених слухачами самостійно (ілюзія), **сентенція** (*our pride is based on a very simple premise, summed up in a declaration made over two hundred years ago: "We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal ... that they are endowed by their Creator with certain inalienable rights, that among these are life, liberty and the pursuit of happiness".; It's what allows us to pursue our individual dreams, yet still come together as a single American family: "E pluribus unum", out of many, one*) як аргументативний прийом, звернення до «авторитету»; приклади (*You know, a while back, I met a young man named Seamus (ph) in a VFW hall in East Moline, Illinois ...*), у тому числі історії з власної біографії, які, з одного боку, слугують додатковими доказами, надають достовірності (історії про бідних громадян), з іншого – у випадку автобіографічних історій – показують, що мовець є таким же, як і слухачі, з такими ж проблемами тощо.

Барак Обама повертається до наведених тут автобіографічних прикладів через чотири роки під час своєї виборної кампанії у промові “*Speech on Race*”, яку пізніше було внесено до списку десяти сучасних президентських промов, які має знати кожен американець [16]. Більш того, його подальша політична кар’єра протирічить заявленому “*my presence on this stage is pretty unlikely*”, що дає нам підстави припустити, що його справжньою чи супутньою **інтенцією** було підготувати підґрунтя для майбутніх кар’єрних звершень.

Метадискурсивні прийоми є точкою перетину двох **блоків: маніпулятивного й метакомунікативного**. Із шести різновидів незалежної метакомунікації й двох – залежної в політичному дискурсі промови превалюють регулятивна, фатична й рефлексивна (див. рис. 2).

Так, регулятивні МК вибираються промовцями для обрамлення і вираження своєї думки, адже виступ має бути риторично красивим; контактно-фатичні МК спрямовані на встановлення контакту з аудиторією на початку промови, підтримання її уваги протягом всієї промови та її ефектне закінчення; рефлексивні МК маркують розмірковування, введення коментарів тощо як власні, так і ті, які, на думку політика, мають слухачі, тобто промовець має емпатично захопити аудиторію, змусити її відчувати, що виступаючий відповідає за свої слова, що він теж помиляється / страждає / тяжко працює / радіє тощо, що він розуміє хвилювання й очікування слухачів. Сказане реалізується через створення адресних МК, які, своєю чергою, відзначаються використанням *we / our*-структур замість *I / my*-структур, що є ефективним прийомом у риторичі [17, с. 56 та ін.], оскільки у м’якій формі окреслює зобов’язання, закликає, змальовує завдання тощо, які ставить мовець перед слу-

хачами. У маніпулятивному контексті через контактно-фатичні МК промовець досягає необхідної йому емпатичної взаємодії, через регулятивні МК – заохочує, привертає / переадресовує / відволікає увагу; через рефлексивні МК – розташовує до себе адресата, створює про себе / інших необхідних йому імідж; через суб’єктивно-модальні МК – пом’якшує / посилює послання, уникає відповідальності; через логіко-композиційні МК – розставляє акценти; через залежні, а саме епізодично-асоціативні МК – впливає на переконання, особливо стереотипні, оцінне ставлення адресата до проблеми тощо.

Для ілюстрації метакомунікативного (дискурсивного) блоку повернемося до вищезгаданої промови Барака Обама [15]. Так, регулятивна метакомунікація (*And yet I know that, on this night, they look down on me with great pride. And I stand here today grateful for the diversity of my heritage, aware that my parents’ dreams live on in my two precious daughters. I stand here knowing that my story is part of the larger American story, that I owe a debt to all of those who came before me, and that in no other country on Earth is my story even possible; Tonight, we gather to affirm the greatness of our nation; Now, don’t get me wrong; Go into the collar counties around Chicago, and people will tell you.../ Go into any inner-city neighborhood, and folks will tell you...; John Kerry believes in an America; there’s another ingredient in the American saga; that’s what this election is about*) виявляє тактики аргументування й навіювання, створюючи відповідний імідж для Джона Керрі і необхідних настроїв аудиторії – підтримати його на виборах. Фатична метакомунікація обрамлює промову словами вдячності через шестиразовий повтор *Thank you (so much)* на початку виступу й комплексом “*Thank you*

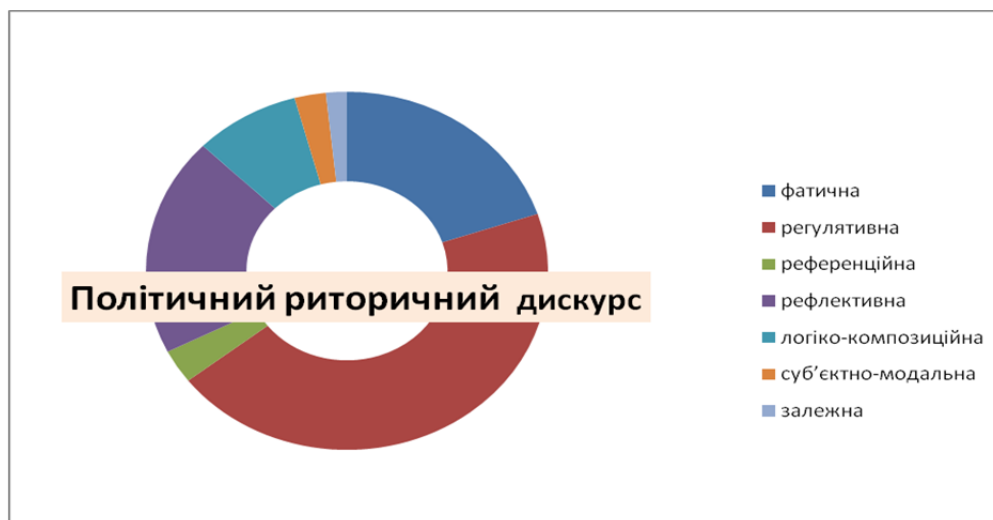

Рис. 2. Співвідношення різновидів метакомунікації в англомовному політичному риторичному дискурсі

very much, everybody. God bless you. Thank you” наприкінці. На особливу увагу заслуговує опускання загальноприйнятих звертань, які мають відкривати виступ, що компенсується регулярними звертаннями до слухачів (*fellow Americans, Democrats, Republicans, independents*), у тому числі через збірний іменник *America*, що вживається як на позначення народу (*America, tonight, if you feel...*), так і на позначення країни (*John Kerry believes in an America where...; theres not a liberal America and a conservative America; theres the United States of America. There’s not a black America and white America and Latino America and Asian America; there’s the United States of America*). Сказане свідчить про застосування тактики ілюзування через створення образу «ми – народ, ми – разом», яка найкраще виявляється через рефлексивну метакомунікацію, зокрема активне застосування *we*-структур (*a belief that we are all connected as one people; Now even as we speak; that we can tuck in our children at night and know that they are fed and clothed and safe from harm; that we can say what we think, write what we think, without hearing a sudden knock on the door; that we can have an idea and start our own business without paying a bribe; that we can participate in the political process without fear of retribution; and that our votes will be counted — or at least, most of the time. This year, in this election, we are called to reaffirm our values and our commitments, to hold them against a hard reality and see how we are measuring up, to the legacy of our forbearers and the promise of future generations. ... we have more work to do...*) та узагальнень типу *We are one people, all of us pledging allegiance to the stars and stripes, all of us defending the United States of America*. Повтор *we-/all-of-us*-структур призводить до нагнітання, що засвідчує використання тактики емоційного зараження. У протиставлення *we*-структурам *I*-структури маркують реалізацію тактики аргументування (*Tonight is a particular honor for me because; And yet I know that; And I stand here today grateful for the diversity of my heritage, aware that; I stand here knowing that my story is part of the larger American story; I thought (of); But then I asked myself; Let me be clear; I say to you / them tonight; But Ive got news for them, too; if you feel the same ... that I do*) і тактики емоційного переконування, яка безпосередньо стосується зауваженої вище маніпуляції надією (*John Kerry calls on us to hope. John Edwards calls on us to hope. I’m not talking about blind optimism here, the almost willful ignorance that thinks unemployment will go away if we just don’t think about it... That’s not what I’m talking. I’m talking about something more substantial. It’s the hope of slaves sitting around a fire singing freedom songs; the hope of immigrants setting out for distant shores; the hope of a young*

naval lieutenant bravely patrolling the Mekong Delta; the hope of a millworker’s son who dares to defy the odds; the hope of a skinny kid with a funny name who believes that America has a place for him, too. Hope in the face of difficulty, hope in the face of uncertainty, the audacity of hope... I believe that we can give our middle class relief and provide working families with a road to opportunity. I believe we can provide jobs for the jobless, homes to the homeless, and reclaim young people in cities across America from violence and despair. I believe that we have a righteous wind at our backs, and that as we stand on the crossroads of history, we can make the right choices and meet the challenges that face us). Позитивний настрій аудиторії підтверджується регулярними аплодисментами, такий зворотний зв’язок є доказом того, що Барак Обама зміг емпатично захопити аудиторію.

Висновки і перспективи подальших розробок у цьому напрямі. Дослідження, виконане в термінах когнітивно-дискурсивного напрямку, присвячене маніпулятивно-метакомунікативному моделюванню англомовного політичного дискурсу. Однойменна модель як синкретична багаторівнева схема виражених і прихованих смислів, що базуються на інтенційному впливі адресанта-маніпулятора внаслідок певних ментальних операцій, пов’язаних з обробкою й фіксацією в дискурсі метакомунікативного знання, представлена двома – маніпулятивним і метакомунікативним – блоками. Установлено, що в англомовному політичному дискурсі, розглянутому на прикладі публічних промов Барака Обама, здійснюється маніпулятивний вплив комплексно на трьох рівнях: емоційному, соціальному та мовленнєвому через використання риторичних прийомів (стилістичних, когнітивних та метадискурсивних), що працюють разом з метакомунікацією. Зокрема, з’ясовано, що в політичному дискурсі преференція надається регулятивному, фатичному та рефлексивному різновидам маніпулятивної метакомунікації як таким, що реалізують тактики ілюзування, емоційного зараження, навіювання, емоційного переконування, (псевдо)аргументації, імітування, туманних натяків.

До перспектив дослідження відносимо вивчення проблем маскування маніпулятивних інтенцій мовця в різних типах дискурсу, аналіз стратегій і тактик маніпулятивної метакомунікації та розкриття функціонально-прагматичного потенціалу метакомунікативних засобів в умовах демаскування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Фролова І.Е. Конфронтация как стратегия англоязычного дискурса. *Как нарисовать портрет птицы. Методология когнитивно-коммуникативного анализа языка*. С. 148–207. Харьков : ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2017.

2. Plowman K. & Wilson Ch. Strategy and Tactics in Strategic Communication: Examining their Intersection with Social Media Use. *International journal of strategic communication*, 2018. 12(3), 1–20.
3. Prihodko G., Prokhodchenko O., Zaluzhna M. & Motoshkina G. Strategies and tactics of evaluative discourse. *Advances in economics, business and management research*, 2020. 129, 1–7.
4. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция сознанием. Москва : Эксмо. 2005.
5. Dijk van T. A. Political discourse and ideology. / In C.U. Lorda & M. Ribas (Eds.), *Anàlisi del discurs politic*. Pp. 15–34. Barcelona : Universitat Pompeu Fabra. 2005.
6. Morozova O.I. Speech manipulation in a multi-party interactive field. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Філологія»*, 2013. № 16(2), с. 84–91.
7. Грицкевич Ю.Н. Информационные и информационно-аналитические жанры в региональном массмедийном политическом дискурсе. *Вестник Псковского государственного университета. Серия «Социально-гуманитарные науки»*, 2016. № 4, с. 130–136.
8. Чудинов А.П. Дискурсивные характеристики политической коммуникации. *Политическая лингвистика*, 2012. № 2(40), с. 53–59.
9. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. Москва : Гнозис. 2004.
10. Ільницька Л.Л. Особливості використання суттєвих та маніпулятивних технологій у сучасному англійському політичному дискурсі. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*, 2010. с. 115–125.
11. David M.Kh. Language, power and manipulation: The use of rhetoric in maintaining political influence. *Frontiers of Language and Teaching*, 2014. No. 5, p. 164–170.
12. Qi D. Маніпулятивні комбінації в англійському політичному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологія»*, 2022. № 13(81), с. 17–19.
13. Голоднов А.В. Риторический метадискурс: основания прагматического моделирования и социокультурной реализации (на материале современного немецкого языка). Санкт-Петербург : Астерион. 2011.
14. Гнезділова Я.В. Когнітивно-дискурсивні моделі англійської маніпулятивної метакommунікації : докторська дисертація. Київський національний лінгвістичний університет, Київ. 2021.
15. Obama B. The keynote address at the Democratic National Convention in Boston Tuesday night. 2004. URL: <https://www.history.com/news/10-modern-presidential-speeches-every-american-should-know>.
16. Barack Obama’s “A More Perfect Union” Speech. *10 Modern Presidential Speeches Every American Should Know*. 2008. URL: <https://www.history.com/news/10-modern-presidential-speeches-every-american-should-know>
17. Chilton P. Analysing political discourse. Theory and practice. London, New York : Routledge. 2004.

REFERENCES

1. Frolova, I.Ye. (2017) Konfrontatsiya kak strategiya angloyazychnogo diskursa. *Kak narisovat portret ptitsy. Metofologiya kognitivno-kommunikativnogo analiza yazika*. Ss. 148–207. Kharkov: KhNU imeni V.N. Karazina.
2. Plowman, K. & Wilson, Ch. (2018) Strategy and Tactics in Strategic Communication: Examining their Intersection with Social Media Use. *International journal of strategic communication*, 12(3), 1–20.
3. Prihodko, G., Prokhodchenko, O., Zaluzhna, M. & Motoshkina, G. (2020) Strategies and tactics of evaluative discourse. *Advances in economics, business and management research*, 129, 1–7.
4. Kara-Murza, S.G. (2005) Manipulyatsiya soznaniyem. Moskva: Eksmo.
5. Dijk van, T.A. (2005) Political discourse and ideology. / In C.U. Lorda & M. Ribas (Eds.), *Anàlisi del discurs politic*. Pp. 15–34. Barcelona: Universitat Pompeu Fabra.
6. Morozova, O.I. (2013) Speech manipulation in a multi-party interactive field. *Visnyk Kharkivskogo nationalnogo universytetu imeni V.N. Karazina. Seriya Philologiya*. 16(2), 84–91.
7. Gritskevich, Yu.N. (2016). Informatsionniye i Informatsionno-analiticheskiye zhanry v regionalnom massmediynom politicheskom diskurse. *Vestnik Pskovskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Sotsialno-gumanitarniye nauki*, 4, 130–136.
8. Chudinov, A.P. (2012) Diskursivnyye kharakteristiki politicheskoy kommunikatsii. *Politicheskaya lingvistika*, 2(40), 53–59.
9. Shyeygal, Ye.I. (2004) *Semiotika politicheskogo diskursa*. Moskva: Gnozis.
10. Іnytska, L.L. (2010) Osoblivosti vykorystannya suhestivnykh ta manipulyatyvnykh tekhnolohiy u suchasnomu anhlomovnomu politychnomu dyskursi. *Linhvistyka XXI stolittya: novi doslidzhennya i petspektyvy*, 115–125.
11. David, M.Kh. (2014) Language, power and manipulation: The use of rhetoric in maintaining political influence. *Frontiers of Language and Teaching*, 5, 164–170.

12. Qi, D. (2022) Manipuliatyvni kombimatsiyi v anhlomovnomu politychnomu dyskursi. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universitetu "Ostrozka akademiya"*: Seriya "Filolohiya", 13(81), 17–19.
13. Golodnov, A.V. (2011) Ritoricheskiy metadiskurs: osnovaniya pragmalingvisticheskogo modellirovaniya i sotsiokulturnoy realizatsii (na material sovremennogo nemetskogo azika). Sankt-Peterburg: Asterion.
14. Gnezdilova, Ya.V. (2021) Kognityvno-dyskursyvni modeli anglomovnoyi manipuliatyvnoyi metakomunikatsiyi: Doktorska dysertatsiya. Kyivskyy natsionalnyy linhvistychnyy universitet, Kyiv, Ukraina.
15. Obama, B. (2004) The keynote address at the Democratic National Convention in Boston Tuesday night. Retrieved from: <https://www.history.com/news/10-modern-presidential-speeches-every-american-should-know>
16. Barack Obama's "A More Perfect Union" Speech. (2008) *10 Modern Presidential Speeches Every American Should Know*. Retrieved from: <https://www.history.com/news/10-modern-presidential-speeches-every-american-should-know>
17. Chilton, P. (2004). *Analysing political discourse. Theory and practice*. London, New York: Routledge.